

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

Gènere i participació

Conclusions de la II Trobada d'Agermanament entre les entitats del Consell de la Joventut de Barcelona i el de València, celebrada els passats 25 i 26 de febrer a València

El passat dies 25 i 26 de febrer tingué lloc a València la segona Trobada d'entitats de l'agermanament del Consell de Joventut de Barcelona (CJB) i Consell de Joventut de València (CJV). L'eix de treball de la Trobada, amb el nom de "Gènere i Participació", va servir perquè la trentena d'entitats participants, d'ambdues ciutats, reflexionessin sobre aquesta qüestió a partir de tres àmbits tan importants per al desenvolupament social i personal de la dona jove com són el treball, la política i l'educació. Tot seguit exposem el gruix de les conclusions sorgides de la reunió:

És un fet que a dia d'avui, dins les societats occidentals, **la dona segueix discriminada envers l'home**. A partir de la diferència sexual, és a dir, biològica, es construeix la desigualtat de gènere. Aquesta, que contempla uns valors negatius en el cas d'allò femení que tendeix a la seva invisibilització (just al contrari que en el cas masculí) és un element important en la divisió sexual del treball, així com en el repartiment de l'espai per sexes: L'espai públic és per als homes alhora que l'espai privat es cedeix a les dones.

A grans trets, això s'expressa en una **presència reduïda de la dona en tots aquells àmbits de poder de l'esfera pública, siguin polítics, econòmics i/o socials**. Així doncs, tot i la igualtat formal que preconitzen tots els ordenaments jurídics, trobem que les dones segueixen destacant en uns sectors ocupacionals concrets; que segueixen treballant a l'àmbit domèstic i també que, en aquelles tasques anomenades de cura sense reconeixement, cobren menys que els homes fent les mateixes feines; que tenen dificultats per ocupar determinats càrrecs de poder que recauen en mans dels homes, o bé que segueixen rebent una educació a l'escola que ja interioritza aquestes diferències.

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

Aquest fet, d'altra banda, no passa desapercbut dins del propi món associatiu juvenil, i d'alguna manera, aquest reproduceix, de forma inconscient, moltes d'aquestes qüestions. Des d'aquesta perspectiva, ambdós consells de joventut, junt amb l'interès explícit de les diverses entitats membres, van plantejar una Trobada on es poguessin abordar aquestes qüestions, tot analitzant i discutint sobre la **situació de la dona en diversos àmbits públics** i consegüentment, plantejar-hi respostes conjuntes entre tots i totes.

Gènere i educació

(Xerrada a càrrec de Dones Joves - Les Moires, Grup Jove Col·lectiu Lambda i Mar Venegas, experta en gènere).

Al parlar d'educació cal tenir clar que amb aquest concepte englobem tots aquells espais de transmissió de valors i de coneixements acadèmics que tenen lloc en diverses esferes. Parlem doncs, d'**educació formal** quan ens referim a l'educació reglada i a valors que es reben a les escoles dins dels plans acadèmics; d'**educació no formal** quan ens referim a l'educació en valors i altres coneixements no acadèmics que s'ofereixen a l'associacionisme educatiu, i també parlem d'**educació informal** per a referir-nos a aquells coneixements que es transmeten en espais informals, com ara el cercle d'amistats o la família. Per tractar els efectes del gènere envers l'educació, cal doncs tenir en compte aquestes premisses.

L'educació és sexista, amb una preeminència absoluta del model androcentrista, tant a l'àmbit de l'educació formal, com en el de la no formal i la informal. Es conclou, des d'una perspectiva bàsicament d'educació formal, que:

1. L'educació és mixta i no coeducadora. **Educar nois i noies juntes no equival a que rebin una educació igualitària** i, en canvi, sí que permet que l'escola sigui una reproductora important en la interiorització de rols de gènere. En consonància, es considera que existeix una hipocresia/contradicció entre els valors de la educació que figuren a les lleis i la pràctica educativa.

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

2. A la vegada, existeix una **diferenciació entre les disciplines acadèmiques a les quals es dediquen dones i homes** que augmenta a mesura que cada estudiant configura el seu currículum acadèmic. La segregació horitzontal, entesa des de la visió que la dona ocupa esferes laborals concretes relacionades amb aquells valors més feminitzats, segueix vigent. Ens referim, per exemple, a les disciplines acadèmiques relacionades amb l'aprenentatge de nois i noies joves o bé a les de tipus més assistencial o relacionades amb els serveis (magisteris, infermeria, turisme, relacions públiques...).

3. Una i altra qüestió, que no són combatudes per part de la societat ni per part dels claustres de professors i professores, configura el que anomenem **currículum ocult** per part de l'alumne. En definitiva, no es té consciència de **la discriminació de gènere i els errors s'assumeixen com a normals**. Per tant, de forma voluntària o involuntària, no es lluita contra els estereotips. Segurament, ni el professorat, ni la família, ni la societat en general, no són conscients de la qüestió, ni disposen de prou formació ni recursos.

En el mateix sentit, cal destacar altres dos factors que no estan relacionats directament, però que sí influeixen: La **dobla càrrega** que se li exigeix a les dones (no només l'acadèmica) i la necessitat d'**oferir respostes específiques a les noies immigrants** que arriben amb altres conceptes, propis de la seva cultura d'origen. Hem d'evitar, doncs, les respostes basades en anàlisis fets des d'una perspectiva occidental.

Gènere i treball

(Xerrada a càrrec de UGT - Joventut País Valencià i Joves de CCOO - País Valencià).

En el món laboral existeix una important escletxa entre la situació que pateixen homes i dones que es manifesta de diverses maneres: per les **diferències salarials**, pel reconeixement social i legal d'un o altre treball, per la **feminització de determinats sectors ocupacionals**, per l'existència d'un **sostre de vidre que dificulta la promoció de la dona** a nivell laboral i per la **manca de polítiques reals de conciliació**.

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

Cal destacar les diferències salarials entre homes i dones en casos en que realitzen les mateixes feines, una diferència que augmenta a mesura que augmenta l'edat de les persones contractades. A la vegada, persisteix aquesta diferència en les noves fornades de persones treballadores i en les ofertants de feina. Per tant, no podem parlar d'una qüestió generacional sinó estructural.

El sector serveis, fonamentalment la categoria d'administratiu/va, està amplament feminitzat. D'altres com la indústria o l'agricultura estan amplament masculinitzats. Alhora, hi ha una major retribució a les categories professionals més masculinitzades.

Ací mateix trobem altres discriminacions i dificultats laborals a les que s'enfronten les dones, i que s'accentuen en el cas de les dones immigrants, joves i/o discapacitades:

1. Les majors taxes d'atur i de temporalitat es troben entre la població femenina. En aquest sentit, es segueix sense reconèixer socialment i legalment el treball domèstic com a ocupació subjecte a uns drets. Aquesta tasca, que encara ara recau sobretot en les dones, junt amb la manca de polítiques conciliadores, explica en part l'existència de major temporalitat contractual.

2. Hi ha espais de decisió i de poder en els quals les dones hi són presents en molt menor proporció que en la resta d'espais. Existeix una **segregació vertical** que fa que més enllà de l'ocupació laboral, les dones ocupin càrrecs executius, de representació i de decisió amb persones subalternes.

3. Fixant-nos també la realitat sindical i els mecanismes d'organització i representació existents, existeixen més delegats sindicals que no pas delegades. De la mateixa manera, els sindicats disposen de més homes afiliats.

Gènere i política

(Xerrada a càrrec de Joves Socialistes País Valencià i Joves d'Esquerra Unida del País Valencià).

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

En els espais de representació política, també trobem que hi ha una **presència de dones molt més reduïda que no pas d'homes**. Tot i que aquestes organitzacions pretenen representar, en major o menor mesura, als diferents sectors de la societat, el cert és que des d'una perspectiva de gènere no ho aconsegueixen.

Així doncs, les organitzacions polítiques no donen resposta a les problemàtiques que viuen les dones i no incentiven la seva participació. Considerem que no recolzen ni faciliten l'estructura necessària per tal que això passi. En aquest sentit, les estructures jeràrquiques i fortament competitives que envolten el poder polític volen representar, no la capacitat dels que l'ostenten, sinó la seva superioritat.

Alhora, **els discursos polítics continuen sent excloents**. Aquesta característica es manifesta en el llenguatge sexista que es fa servir o en les pròpies pautes de comportament que es segueixen: La participació política segueix clarament condicionada a l'assumpció de rols masculinitzats, que són encara ara els referencials de la societat.

Tot i les actuacions polítiques que s'emprenquin, però, cal de tenir present que la transformació d'aquesta situació requereix un canvi en l'actitud personal de cadascun i cadascuna de nosaltres.

Propostes d'actuació

Fet l'anàlisi sobre l'estat de la qüestió, són necessàries actuacions integrals i transversals per tal que la dona ocupi dins l'esfera pública i privada l'espai que li pertoca:

Educació

1. Incloure als plans d'estudis l'assignatura en valors de ciutadania des d'una perspectiva de gènere, amb els suficients recursos econòmics, logístics, didàctics i humans.

2. Promoure i impartir el llenguatge no sexista en l'educació, tant en l'àmbit formal, com en el no formal i en l'informal.

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

3. Visibilitzar els coneixements i els valors adquirits per les dones de la feminitat al llarg de la història i a l'actualitat en els currículums escolars.

4. Promoure la llibertat de l'ús de l'espai i dels recursos i de la trajectòria acadèmica entre les persones, sense distinció ni assignació de rols, tot proposant un model coeducatiu i no d'educació mixta.

Treball

1. Realitzar mesures d'acció afirmativa en la contractació i promoció laboral de les dones, especialment en aquells sectors ocupacionals on existeix menor presència femenina.

2. Establir mecanismes de control fiscal a les empreses per tal que no es permetin les diferències salarials entre homes i dones per a la realització de les mateixes tasques.

3. Realitzar polítiques de conciliació efectives, així com activitats i campanyes de conscienciació sobre la necessitat de compartir les tasques domèstiques.

4. Visualitzar i reconèixer el treball domèstic com a activitat productiva. Promoure estudis sobre la viabilitat i el cost del seu reconeixement jurídic, així com de la seva remuneració.

5. Reformular les pautes patriarcals que sovint regeixen les polítiques de contractació de les empreses, a través dels departaments de recursos humans.

Política

1. Promoure mesures d'acció positiva com, per exemple, l'elaboració de llistes cremallera en la configuració de les llistes electorals.

2. Les organitzacions polítiques tenen el deure d'actuar per tal d'adaptar la societat actual als interessos de la dona.

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

3. S'ha d'eliminar el concepte de gènere, que ha estat creat i difós pel poder. Cal apostar pel concepte de diversitat, segons la lògica del llenguatge no excloent.
4. Incentivar i donar més recursos i suport a les agrupacions de dones.
5. Fomentar un control estricte de la imatge de la dona que sovint transmeten els mitjans de comunicació. Cal denunciar aquelles entrevistes i actuacions discriminatòries.